ԻՔԻՆՃԻ ՍԷՆԷ 1864.
Ն. 113.

ՎԱՐԱԳԱՅԻ ՀԱՎԱՏԻՍ

ԲԷՆՃԷՆՊԻՀ · ՆՈՅԵՄԲԵՐ 19
Ն° ١١٢

Ղազէթամիզ հանթատա պիր տէֆա օլարագ, ճիւմա իրթէսի կիւնէրի նէշը օլունուր։
Արթը այլոզը բէշինան 60 զուրուշ տուր։
Պիր նիւսխէսի 100 փարա տրը։
Միւշթերիտէն հիչ պիր եէր իչին, հիչ պիր փարա բօսթա փալասը մանթլուպ օլունմազ։

—o—

Միւշթերի եազըմայա արզու իտէն զաթիլար, եա Ղէզիր խանընտա 17 նիւմէրօլու թապանէմիզ, վէ եախօտ Վարագը խանընտա իւսթ զաթտա 8 նիւմէրօլու օտատա քէնտի ատամըմըզա, արզուլէրինի պէյանէ հիմմէթ իլէմէլի տիրլեր։

Իչանանթըն պիր սանթըրը իլք տէֆա իչին, զուրուշ 3
Իքինճի տէֆա իչին 2
Իւչունճիւ տէֆա իչին 1
Թ զուն պահալար իչին այրըճա բաղարլըգ օլունուր։

—o—

ՄԷՄՈՒՐԻՆ

ԻԶՄԻՐ · Տիգրան Աղա Գարագաշեան։
ԻԶՄԻՏ · Մինաս Աղա Մոմճեան։
ՊՐՈՒՍԱ · Թէոփիլէ Աղա Գալիճոնեան։
ԷՏԻՐՆԷ · Թորոս Աղա Յովհաննէսեան։
ԹՐԱՊԶՈՒՆ · Վարդան Աղա Խաչեան։
ԴԱՅՍԷՐԻՅԷ · Գէորգ Աղա Դըլբճեան։
ՀԱԼԷՊ · Յովհաննէս Աղա Քիւրքճեանօֆ։
ԱՏԱՆԱ · Հաճի Յակոբ Աղա Ուրֆալըեան։
ՄԱՆՉԻՍԹԷՐ · Խաչիկ աղա Սինանեան
ԹԷՐՍՈՒՍ · Գրիգոր Աղա Մելքոնեան։
ԹՈՊԱՏ · Հաճի Աւետիս Աղա Արսլանեան։
ԵՕԶԳԱՏ · Պասպար Աղա Տէր Յովհաննէսեան։
ԱՄԱՍԻԱ · Թարսեղ Աղա Կիւմիւշեան։
ԱՓԻՇՕՆ ԳԱՐԱՀԻՍԱՐ · Հաճի Մկրտիչ աղա Թօքաթեան։
ՄԱՐԱՇ · Հաճի Տէվլէթ աղա Զօրպաճիեան։
ԹԷՔԻՐԴԱՂ · Ընթերցասիրաց թանգարան։
ԲՈՒՍՃՈՒԿ, վէ ՇՈՒՄՆՈՒ · Յակոբ աղա Գաղանճեան։
ԳԱԼԱՍ վէ ԻՏՐԱՅԻԼ · Յարութիւն աղա Շիրինեան։
ԱՆԹԱՊ · Նիկողայոս աղա Նազարէթեան։
ԻՍԿԷՆՏԷՐԻՅԷ Յովհաննէս աղա Քէչկէքեան։
ՍԱՄՍՈՆ Յովհան աղա Գօյունճեան։
ՍՈՒՆԿՈՒԼՈՒ · Սարգիս աղա Նուրլուեան։
ՔԻԼԻՍ · Դաւիթ աղա (սապուն խանէ փուտրի)։
ԻԶՆԻԿ · Հաճի Յակոբ աղա Թորթորեան։
ԷՐԶԻՆԿԵԱՆ · Թադէոս աղա Բագրատունի։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՄԱՆՍԹԸՐԼԱՐ ՄԷՍԻԼԷՍԻ

111 Նէ-մէրօր- Վարագոյան պոէզայէ։

3. Ամէճմուանըն գավլինճէ, Յվրօպա մանասթըրլարը նիզամլարընա միւրաճաաթ օլունմատըգճա, վանէլարըմըզըն նիզամընա կիրմէսի միմքին տէյիլ իմիշ. վէ Յվրօպա մանասթըրլարը նիզամթընտան պաշգա նիզամաթ օլամազ իմիշ։

Պիզ զանն իտէրիզ քի, վանքլարըն հէր հալտէ իքիչէր տիւրլիւ գանունլարը եախօտ նիզամաթը օրմաղը տըր, եանի պիրիսի տախիլի, վէ իքինճիսի խարիճի։

Տախիլի նիզամաթ, թապիաթիյէ, միաբանութիւնուն մանասթըր իչինաէ, նասըլ եէյիպ, նասըլ իչիպ, նասըլ կիւյիպ, կիւնտէ գաչ տէֆա տուա իտիպ, նէ իկէ մէշղուլ օլուպ, վէ նէ էթվար ու հարաքէթաէ, վէ խարիճիսի իսէ, հէր միաբանութիւնուն քէնտի ամիրինէ, մէսէլա եա Լաբասընա, եա Կաթուղիկոսունա, վէ եախօտ Պատրիարք ու Եպիսկոպոսունա վէ միլէթինէ նէ բատտէլերտէ Թապի օլուպ, վէ նէ միւնասէպէթաէ պուլունմասընտան իպարէթ օլմասը լազըմ կէլմէքտէ տիր։

Յվվէլա շու սահիհ տիր քի, հիչ պիր մանասթըրը նիզամաթը, իսթէր տախիլի օլսուն, վէ իսթէր խարիճի, պիր պիրինէ պէնզէմէքտէ տէյիլ տիր, վէ հէմտէ պէնզէյէմէզ, չինքի հէր միաբանութիւնուն քէնտույէ մախսուս նիյէթի, իմմիյազը, իհթիյաճը, վէ քէյֆի պուլունճաղը թապիի տիր։

Ամէսէլա Յվրօպատա միաբանութիւն վարտը քի, թէմիլ եէր իչէր, վէ բահաթ կէզէր վէ ույուր, վէ ուլում ու ֆիւնուն իլէ մէշղուլ օլուր. վէ միաբանութիւնտա վարտը քի ճգնաւոր կիպի էօմիր կէչիրտիքտէն պաշգա, կիւյա պիր պիւյիւք սէվապ իշլէյօր կիպի, կիւնտէ պիր գաչ տէֆա չըսչըպլագ օլարագ, քէնտու քէնտույի գըրպաճ իլէ տէօյէր, վէ ղայրի հիւմ վէ ղայրի հիւմ։ Հալ պու քի Յրմէնի մանասթըրլարընտան քեաֆֆէսի պիրտէն, պունլարտան եալընըզ պիր ճինսին նիզամաթընա միւրաճաաթ իհթիմալտէն տէյիմ իրիզ, զերա օլ վագըթ, հէմ տիկէր վանքլարըն նիզամաթընը պէյէնմէմիշ օլուրուզ, վէ հէմտէ, պին վանք, անճագ պիր թարիգաթտա պուլունմուշ օլուր։ Հէր պիր Յրմէնի վանքը, պիր Ֆրէնք վանքընըն նիզամաթընը գապուլ իթմէսին տէր իսէ, օլ վագըթ տախի, պիզիմ մանասթըրլարըն տախի, հէր ճիհէթէ Յվրօպա մանասթըրլարը հալ վէ մէվգըինտէ պուլունտուրմասը լազըմ կէլիր քի, տիւնեատա ասլա օլուր պիր շէյ տէյիլ տիր։

Հէլէ Յվրօպա մանասթըրլարընըն խարիճի նիզամաթը, պիզիմ մանասթըրլար իչին ասլա ույամազ, չինքի անէրին տօղրուտան տօղրույա միւնասէպէթի Լաբա հազրէթէրիյէ օլուպ, ճիսմանի մէսալիհէ իսէ, հիչ պիր Յվրօպա թօբրաղընտա գարըշամազլար, հաթթա առաջնորդլարը տախի, հէր տէվլէթին թօբրաղընտա, անճագ բուհանի մէսալիհէ գարըշպիլիրլեր։ Հալ պու քի մէմալիքի Ամհրուսէտէ ուսուլ պաշգա տըր։ Իրիսթիյանլարըն քէնտիլէրէ մախսուս միլէթճէ իտարէ վէ իմմիյազլարը պուլունտուղունտան, առաջնորդլարըմըզ։ Հէր նէ գատար բուհանի պիրէր մէմուր իսէլէրտէ, հիքիւմէթ նէզտինտէ վէքիլիմիզ, եախօտ միլէթ պաշըմըզ տըրլար, տիմէք տիր քի, ճիսմանի մէսուլիյէթ տախի քէնտի իւզէրլէրինտէ տիր։ Ամէ իշթէ պու սէօյլէտիքլէրիմիզտէն նէշէթ իտէր քի, վանքլարըմըզ, Յվրօպա մանասթըրլարընտան, ալա տախի, տախիլի նիզամաթ ալաճագ տըր, վէ տախիլի նիզամաթը իսէ, հէր միաբանութիւն անճագ քէնտիսի, քէնտի կիտիզ ունիյէթինէ ույդուրմայա պօրհլու տուր։

Պիզ տէրիզ քի, Ամէճմուանըն պու իտտաասը մանեասըզ տըր, զերա, հէր ատէմ քէնտի էվինին իտարէսինի, պաշգասընտան զիյատէ քէնտիսի տիւշիւնէպիլիր, ֆէգաթ հէր ատամտէ, թապիաթիյլէ, պաշգասընտա կէօրտիկիւ իյի պիր շէյի, միմքին օլտուղու հալտէ գապուլ իլէ իճրայէ պօրճլու տուր։

Ֆրէնք մանասթըրլարընըն իյի նիզամաթը վար իմիշ, բէք իյի, պիզէ բէսէնտ իտէրիզ, լաքին պիզիմ օնլար գատար, եախօտ օնլարտան տահա իյի նիզամաթլար եաբամայաճաղըմըզըն իլամընը նէ՞րէտէն ալմըշ տըր. մէկէրչի օլ նիզամլարը եաբանլար տախի պիզիմ կիպի ատամլար տէյի՞միյիտիէր, վէ եախօտ պիզ տախի օնլար կիպի պէնիի ատէմտէն տէյի՞միյիզ։

Ամէճմուա Յվրօպա մանասթըրլարընըն պին պէշ եիւզ սէնէլիք նիզամաթը իւզէրինէ նիզամաթ եաբըլմագ իհթիմալտէն տէյի՞լ տիր, այնի խէթա տըր, կիւնահ տըր, տէր։ Մօրարըզ Ամէճմուայա քի, Յվրօպա մանասթըրլարը, քէնտի նիզամլարընը պիր կիւնտէ, պիր սէնէտէ՞ մի եաբըլար, վէ միաբանութիւնլարըն քեաֆֆէսի տախի պիր եըլտա վէ պիր վագըթտա՞մը թէշքիլ օլունտուլար, եօխսա պին պէշ եիւզ սէնէտէն պէրու, եավաշ եավա՞շ մը մէյտանէ կէլիպ, վէ իճապ իտէն նիզամլարընը եաբըլար, վէ արատան վագըթ կէչտիքճէ իլէրու կէօթիւրտիւլէր. եավաշ եավաշ մէյտանէ կէլիպ, վէ պիթթէտրիճնիզամլարը-նը թէքմիլ իյլէտիքլէրինի գապուլ իտէճէկի պի իշթիպահ տըր. իմտի, սիւալ իտէրիզ քի, Յվրօպա մանասթըրլարը նիզամաթընըն, գա՞նղի սէնէ, վէ գա՞նղի մանասթըրտան պաշլայարագ քէմալէթէ վասըլ օլտուղունա պիր գարար վերտիքտէն սոնրա, արթըգ պունտան զիյատէ իլէրու կիտէմէյէճէկինէ, իտտաա իտէպիլի՞ր մի. պու ալէմտէ հիչ պիր իլմին վէ ագլ ու տիրայէթին հուտուտու օլամատըզը թագտիրտէ, մանասթըրլար նիզամընընն, չիմտի քի հալինտէն պաշգա, պիր իյի հալէ վաղ օլունմամասը միմքի՞ն մի տիր, հիչ պէօյլէ պիր լագըրտըյը, աղաճըգ ագլը օլան ատէմ գապուլ իտէպիլի՞ր մի։ Յկէր Ամէճմուա, թամ պու սէնէ Յվրօպա մանասթըրլարընընն նիզամաթը, սոն քէմալէթէ իրմիշ տիր տէր իսէ, օլամազ, չինքի հէմ թապիաթա գարշը տըր, վէ հէմտէ 150 սէնէլիք Վէնէտիք վանքընընն նիզամաթընը տախի տէլիլ կէթիրմիշ տիր, տիմէք տիր քի, պին պէշ եիւզ սէնէլիք տէտիկի նիզամաթ, 1350 սէնէլիք իքէն տախի, մէտ իթտիկի հալտէ իմիշ, էկէր անճագ օլ սէնէլէրտէ քէմալէթէ իրմիշ իտի տէր իսէ, օլամազ չինքի, 1350 սէնէ, Յվրօպա մանասթըրլարընընն տախի, պիզիմ մանասթըրլար կիպի նիզամընը հալտէ գալմըշ օլմասը իճապ իթտիքտէն պաշգա, 1500 սէնէլիք տէտիկի թէճրիւպէ չիւրիւմիշ օլուր։ Յշհասըլ, սօրարըզ Ամէճմուայա քի, Նէ հիքմէթ շէյտիր քի, եէնիտէն եէնիյէ, մուազզամ տէվլէթլէր, քէնտի իտարէլէրի իչին, էզարան նէվի նիզամլար վէ գանունլար իհտաս իտէպիլտիքլէրի հալտէ, տէյիլ գըրգար էլլիշէր միլիոն սէրպէսթ էհալիտէն միւրէթթէպ մուազզամ միլէթլէրտէն, իլլա 40—50 նէֆէր ույուշմուշ, վէ քէօր քէօրիւնա իթաաթը կէօղիւնէ ալմըշ օլան բահիալէր իչին նիզամաթ եաբմագ նի՞չին միմքին օլամայօր. ասճէպա քէնտի նէզտինտէ, պիր մանասթը իտարէսի, պիր տէվլէթ իտարէսինտէն տախի պիւյի՞ք միտիւր, կի՞ուճիւ տիւր, վէ անտէնտէ զիյատէ ագլ ու պասիրէթ վէ ֆէթանէթ՞ մի միհթաճ տըր։

Ամէճմուա էլպէթթէ պիլմէլի տիր քի, Յվրօպա մանասթըրլարը, պունտան 1300 սէնէ էվվէլէ կէլինճէյէ գատար, օլ գատար նիզամընը պիր հալտէ իտի քի, օլ թարիխլէրտէ ֆազիլէթիյլէ շէօհրէթշուար օլան Ամպէնօա, մանասթըրլարըն օլ նիզամընը հալլէրինէ, վէ Ֆրէնք բուհպանլարընընն նէֆրէթամիզ հարաքէթլէրինէ թէհամիւլ կէթիրէմէտիկինտէն, խասսէթէն պիր մանասթը քիւշատ իթմիշ, վէ ագըլանէ վէ ֆազըլանէ էօյլէ գանունլար վաղ իթմիշ տիր քի, հալա շիմտիյէ գատար, մանասթը նիզամընընն պիր իյի էսաս սայրլմագտա տըր. վէ Ամէճմուա շունու տախի ինքեար իտէմէզ քի, պունտան 1400 սէնէ էվվէլ, պիզիմ Հայաստան մանասթըրլարը օլ գատար հիւսնի նիզամընտա իտիլէր քի, պու կիւնքի կիւն միլէթիմիզ, օլ վանքլարընն ազիզէրի, թէրճէմէլէրի, եազըլարը, վէ լիսանլարըյլա, տիւնեա մուվաճէհէսինտէ էօյիւնմէ քտէ տիր. վէ իշթէ պու թարիխճէ ինքեար գապուլ իթմէզ տէլիլէրիմիզտէն տէ աշիքեար կէօրիւնմէքտէ տիր քի, տահա Հայաստան մանասթըրլարը եէնիտէն գանուն եաբմայա չըգրշըզը հալտէ, Հայաստան մանասթըրլարը եիւգլէրճէ սէնէ էվվէլ նիզամաթը մէրզուպէյէ մալիք պուլունմագտէ իտի, տիմէք տիր քի Ամէճմուանընն շիմտիքի պէյէնմէտիյի Հայաստան մանասթըրլարընընն 1400 սէնէլիք նիզամաթը, շիմտիքի պէյէնտիյի Յվրօպա մանասթըրլարընընն նիզամաթը տէրէճէսինտէ, վէ պէլքիտէ տահա իյի պիր հալտէ պուլունմուշ տուր, զերա հէր ազաճ քէնտի մէյվէսինտէն թանըլըր աշիքեար տըր։

Ամէճմուանընն քէնտի սէօյլէտիքլէրի իւզէրինէ պիր տէֆա տիւշիւնէճէք օլսա, զանն իտէրիզ քի, նէթիճէսինի էֆքեարընա մուղայիր պուլաճագ տըր. չիւնքի, Յրմէնիսթանտէ պէշէր եիւզ պինէր սէնէլիք բէք չօգ մանասթըրլար պուլունտուղու հալտէ, խարապ ու մէտեուն գալմըշ օլտուգլարընն, եիւզիւմիւզէ վուրմագտէ տիր. լաքին շուրասընը տիւշիւնմէմէքտէ տիր քի, մէզքիւր վանքլար պիր կիւնտէ վէ պիր եըլտա եաբըլմայըպ, էլկէթթէ բէյտերբէյ եաբըլմըշլար տըր, վէ իլք խարապլիկեէթլէրինին սէպէպիտէ, Հայոց պատմութիւն օգույանլարա բանա մալիւմ տուր. իմտի, մատամ քի նիզամընը մանասթը օլամազ, տիմէք տիր քի, պիր չօգ մանասթըրլարընն պուլունմասը պիր թարաֆտան արթմասը, վէ ապատ օլմասը, նիզամաթընընն իյիլիյինէ պիր իսպաթ տըր. վէ մատամ քի Հայաստանտա օլ գատար մանասթըրընն նիզամլարընընն պիւթիւն պիւթիւն ղայպ օլտուղունա պիր իսպաթըմըզ օլմատըգտան պաշգա, էլան բէք նիզամը մանասթըրլարըմըզ տախի վար տըր, տիմէք տիր քի. Յրմէնի մանասթը իչին, Յրմէնի ագլը իլէ նիզամաթ եաբըլապիլմէսի, խէթա վէ կիւնահ տէյիլ տիր։

Պունտանտա գաթինազար, էսկի վագըթլարտա, Հայաստան մանասթըրլարընընն հիչ պիրիսինին զէնկին գալամայաճաղը տէրքեար օլտուղու թագտիրտէ, օլ խարապ ու մէտեուն հալէրինտէ տախի, էլան իշէրինտէ աղ չօգ միաբան պուլունմասը, տախիլի նիզամլարընընն, բէք ալեա օլմասընա պիր իսպաթ տըր. զերա մէսէլի մէշհուր տուր, զէնկին օլանընն եանընա տիւշման տախի գօշար, լաքին զիյիւրտիւն եանընտան իսէ, տօսթու տախի գաչար, տէմիշլէր։

Տէվամ։

—Յէհուտիլէր ալէյհինտէ, հէր սէնէ պիր Խրիսթիյան չօճուղու չալարլարտա գանընը ալըրլար տէյի, չօգ տէֆա զուհուրա կէլէն իթթիրալարընն հիքեայէսինտէ, նիչէ եալանլար ատրասընտա, շուսու տախի իշլիմիշլիգ տիր, եանի Յէհուտիլէր, կիւյա թուլթուղլարը չօճուղու, 40 կիւն գատար, եաղ պալ իլէ, վէ էօրէք պէօրէք. վէէնվայի եէմիշլէս վէ նէֆիս թաամլար իլէ, պէսլէյիպ ֆըստըգ կիպի տօլտուրաուգտան սոնրա, գանընը չըգարըրլար իմիշ. վագաա պու եալան, հէլէ շասահիհ տիր քի, հէր միլէթ գուրպան իտէճէկի գօյունու, պիր իյի սէմիզլէթտիքտէն սոնրա քէսէր։

Երուսաղէմատուն իտարէսի, եախօտ Ազգային վարչութիւն իսէ, սիւտիւնիւ վէ եունունու ալմագ իսթէտիկի, վէ հաթթա ախշամ սապահ ալտըզը գօյունլարը, օլ գատար տախի տիւշիւնիւպ պէսլէմէմէքտէ, վէ աճընտան էօլսէ տախի, զանն իտէրսին քի, եա լընըզ տէրիսինէ գանաաթ իթմէյի իրթիքեապ իթմէքտէ տիր։

Յէհլի տիգգաթ, հէր շէյի կէօրէպիլիր եախօտ հէր շէյ կէլիր էհլի տիգգաթընն կէօպիւնէ կիրէր։

Երատա պիր Վալաթաքիլիսիսի հավլուսունատան, առաջնորդարան տայիրէսինէ կիրմէք նիյէթիյլէ, պիր գաչ այագ մէրտիվէնտէ նաշաղը ինէնլէր, վագթինէ վէ մէվսիմինէ կէօրէ շու աթիտէքի հալէրի կէօրիւրլէր. վէ նասըլ քի շիմտիյէ գատար բէք չօգ զանգլարտա կէօրմիշլէր տիր։

Յվվէլա պիր գաչ գատէմէլի, պաղը եէրի մէրմէր, պաղը եէրի թաշ, վէ պաղը եէրի տախի թօբրաղ պիր հավլու, պիր թարաֆտա պիր գաչ մէմշէվարի օտաղար, պիր եանտա տախի պիր պիյիճէք, ֆէգաթ նէմնաք վէ խարապ պիր օտա, վէ եօգարույա չըգըլաճագ մէրտիվէնին էսնիւնտէ իւսթիւ գաբալը վէ գարանլըգ պիր արալըգ կէօրտիքտէն պաշգա, եօգարու չըգտըգտա տախի, իքի վէ գարանլըգ պիր արալըգ կէօրտիքտէն պաշգա, եօգարու չըգտըգտա տախի, իքի թարաֆը ճամը պիր սուֆա, վէ իքի գըլմա տախի առաջնորդ օտասը գաբուսու կէօրիւր։

Պինանընն հէյեթի պու գատար իսէ տէ, սէքէնէսինին հէյեթինտէ հէմ չօգ շէյլ՛ր վար տըր կէօրէճէք, վէ հէմտէ էքսէրիսի նէֆրէթամիզ վէ տէհշէթէնկիզ տիր։

Լուսաջնորդ օտալարընտան իշէրիսինէ գարըշմայըզ, լաքին գաբուլարը էսնիւնտէն պաշլայարագ, պահսըմըզա տախիլ պուլունաճաղընտա ունուտամայըզ։

Պալեատէ զիքրինի կէչտիկիմիզ, օլ էնիշլի չըգրշլը հավլուտան աշաղը էնիլտիքտէ կէօրիւլէնլէր, ալէսսէվիյէ շու աթիտէքիլէր տիրլեր։

Պիր գաչ նէֆէր մէսքին աշճըլար, էսնլերինտէ սիյահ սիյահ գաղանլար, թէնճէրէլէր, թապալար, վէ խասըրլար իւզէրինտէ, լահանալար, բըրասալար, բաչալար, սողանլար, սարմրսագլար, ֆասուլեալար, վէլհասըլ գասապ վէ սէպզէվաթճը տիւքքեանլարընա մախսուս օլան հէր շէյլէր եըզըմըշլար, գոգուլարը կէլէնի կէչէնի սէլամշամագտա, վէ բիսլիքլէրի տախի կէօզլէրէ սէֆա պաղըշլամագտա տըրլար. վէ պունլար զանն իտէրիզ քի, օրատա եէմէք բիչիրիպ, տիշարըտա սաթմագտա տըրլար։

Պունլարտա պիր թարաֆ, պունլարտան պէտթէրլէրիտէ վարտը, վէ ասըլմագսէտի միվտէ օնլարը անլաթմագ տըր։

Յրմէնի միլէթինին տինտարըզը, ահմագլըզը, սէֆիլլիյինի, նանքէօրլիյիւնիւ, վաղիֆէսիզլիյինի, վէ Նիհայէթ ինսաֆըզլըզը օրատա սէյր ու թէմաշա իթմէլի։

Շաղըտա եօգարուտա, չօգ տէֆա հավլուտա, վէ պաղէն օլ ինվարի օտալարտա, պիր թագըմ ֆամիլեալար, իշլէրինտէ իխթիյարը, կէնճի, տէլիգանլըսը, թալէ գըզլարը մէմէլէրտէ մասումլարը, վէ նիչէ տէֆա խասթալարը, թըպգը պիր գաչ սէնէտէն պէրու, վաբսրլար իշլէրինտէ, վէ ճամիլէր հավլուլարընտա կէօրիւլէն պիչարէ Ղէրքէսլէր միսիլու, հաթթա, ուղուրսուզ միշապէհէթ, պու ատէմլէրին, չօգլարընն գըյաֆէթլէրի, վէ

պաշարընտաքի գալբագլարը տախի անկերինքինէ մանէնտ օլարագ, եա պիրէր չիւրիւք հասը, վէ եախօտ պիրէր ջուլ վէ թահթա բարչասը իւզէրինտէ եայըլմըշըրլար։ Էյպէլէրի թօրպալարը պիր թարաֆտա, վէ թըպգը Ղէրքէսլէր կիպի, սանտրգլարը սէբէթլէրի տիկէր թարաֆտա, եէրլէր օրատա, իչէրլէր օրատա, եաթարլար օրատա, գալգարլար օրատա, վէ կհասըլ, եաղ գըշ, սօուգ սըճագ, վէ կիճէ կիւնտիւզ, օլ զէվալը միսաֆիրլէր իչին, ասլա պիր ֆարգ եօգտուր, օրասը օնլարա միլէթիմիզ խայրխահլըղըյլա հիմմէթ պույրուլմուշ պիր միսաֆիրխանէ տիր։

Պու Լուսաւորիչ քիլիսէսի Լուսաւորչական Ղէրքէսլէրի, վագաա Ղէրքէս տէյիլ տիրլէր, Էայտըրլար, վէ հէմաէ Էայլարը էն զիյատէ տինտարլարը տըրլար, զէվալլըլար, մանասթըրլարը վէ բահիպլէրի պէսլէսինլէր իչին, Իուսիատան, վէ Ամէմիսթանտէն, վէ մահէլլի սայիրէտէն գալգըպտա, Երուսաղեմ կիթմէք Նիյէթիյլէ, թա պուրալարա գատար կէլմէք քէտիրլէր, վէ գարատա տէրեատա, հիսապսըզ սըգընթըլար վէ եօրկունլուգլար չէքտիքտէն սօնրա, ագըպէթքեար, Իսթանպօլ կիպի, Երմէնի մղլէթինին էն բարլագլարը, էն զէնկինլէրի, էն ալիմլէրի, էն ադգասէրլէրի, վէ էն տինտարլարը պուլունուուգտան պաշգա, Իաթրիք, Իաթրիքխանէ, Երուսաղէմատուն, վէ Երուսաղէմ փոխանորդու տախի պուլունան պիր մէմլէքէթտէ, էՀօֆ, Լյրզրում եօլարընտաքի կէօրտիւքլէրի, օլ վիրան խանլարտան տախի մէսքին պիր մահէլլէ ինիպ, վէ օրատաքի հալլէրինտէն տախի սէֆիլ պիր հալէ տիւշ՞ր օլմագտա տըրլար. զիրա, գըրլարտաքի խանլարտա հիչ տէյիլ իսէ, պիր կէնիշլիք վէ պիր սերպէսթիք վարտը, հիչ պիր էսրարընա եախօտ ուլթանաճագ հալինէ, խալի տաղլար վէ օվալարան պաշգա քիմէնէ աշինա օլամազ. հալ պու քի Ա Լուսաւորիչ առաջնորդարանը հավլուսունտա, հէր հալ ու հարէքէթլէրինի, հէր ատէմ վէ հէր միլէթ կէօրմէքտէ տիր։ Էաթթա, Ալլահտա պիլիր քի, պաղէն եօլ պուլամատըղըմըզտան, խասըրլարը վէ քիլիմլէրի իւզէրինէ պասըպ կէչմէյէ մէճպուր օլտուղումուզտա, հիճապըմըզտան եիւզէրիմիզ գըզարմըշ, վէ միլէթճէ իտարէմիզին թամ այնասը կիպի օլան շու սէֆիլ հալին իւզէրինէ տիշիւնտիկիւմիզտէն, կէօզէրիմիզ տախի եաշարմայա պաշլամըշ տըր։

Պիզ եալընըզ օլ ատէմլէրի աճըմագտա տէյիլիզ, չիւնքի օնլար, քէնտի տինտարլըգլարը իչին, հէր նէվի զահմէթ վէ մէշգաթը չէքմէյի կէօզլէրինէ ալարագ, եօլա չըգմըշ օլտուգլարը պիլիրիզ. լաքին շունա էսէֆ, վէ բէք չօգ էսէֆ իտէրիզ քի, բուհպան կիւրուհիմիզ, տէյիլ բարա վէրէճէյի, իլա փարա ալաճաղը ատամլարը տախի, զէրբէճէ կէօզէթմէյիպ, անճագ փարասընը ալմայը տիշինմէքտէ տիր. վէ շունա տախի էսէֆի իթմէքտէյիզ քի, հիչ տէյիլ իսէ Սահմանագրութիւն իճրայէ պաշլայալը պէրու, Երեսփոխանլար, վէ Ժողովլար վէ Ղօմիսիոնլար ազալարը, վէ պիզգաթ Խաթրիքլէր տախի, նիչէ՞ տէֆալար օրայա կիթմիշլէր, կէչմիշլէր, տէօնմիշլէր, վէ շու հալլէրի քէնտի կէօզլէրիյլէ կէօրմիշլէր տիր տէ, հիչ պիրիսի, տիգգաթ վէ վազիֆէ իյլէմմիշ տիր..։

Ղալաթա քիլիսէսի, տիւքքեանլար, մաղազալար վէ գահվէլէր եաբտըրտըզ հալտէ, ամէպա Երուսաղէմտէն եախօտ միլէթտէն փարասընը ալարագ, պէշ օն թանէ տախի ուխտաւոր օտասը եաբտըրսատա, կէլէն ղիյարէթճիլէրի բահաթ իթտիրսէ, հէմ ֆայիտէլի զըգըպ, հէմ վաճիպէյի զիմմէթինի էտա իտիպ, վէ հէմաէ միլէթիմիզին նամուսունու վիդայէ իթմիշ օլա, իյի օլմա՞զ մը. ամէպա, բուհպան նէզտինտէ, մէրգուման զիյարէթճիլէրին, պիր գուրպանլըգ գօյո՞ւն գատարտա մը գատր ու գըյմէթի եօգտուր։

Պիզիմ պու պահսը պու գատար ուզաթմագտան նիյէթիմիզ, եալընըզ օրասընը անլաթմագ օլմայըպ, իլա շունու անլաթմագ տըր քի, էկէր պուրաճըգտա, հէր կիւն վէ հէր սաաթ կէօզիմիզ էօնիւնտէ օլան պիր եէրտէ, պու մէրթէպէ վազիֆէսիզլիք ճայիզ կէօրիւլիւր իսէ, արթըգ թաշրալարտա, պիր թագըմ զալըմ, վէ էհալլիյի քէնտիյէ պիր սէրմայէ կիպի էտինմիշ օլան չօրպաճըլար վէ անպիտան առաջնորդլար իտարէսինտէ, ամէպա տահանէլէ՞ր վէ նէլէր վարտը..։

Ղալէթալար միլէթին այըպլարընը մէյատանէ չըգարմագտա տըրլար տէյի ուլթանան, եախօտ սախթէ օլարագ, ուլթանղանլըգ կէօսթէրէն զաթլար, սէյլէհիրինիզ շիմտի պիզէ, պէյլէ շէյլէր այըպ տըր, վէ կիւնահ տըր, տէյէրէք, ղալէթալարըն պաղըրմասը՞ մը, եօխսա, օլ հալէրին եիւզէրճէ սէնէլէրտէն պէրու, էօյլէճէ հէր միլէթ նէզտինտէ պաղը գալմասը՞ մը, միլէթիմիզին նամուսունա սէֆքթէ կէթիրմէքտէ տիր։

— Պու սալը կիւնքի Ա՛արագատա, Ազգային պահստա, պիր մէքթէպ հոգաբարձութիւնու ազալարընդն իսիմէրի պէյան օլունտուղու սըրատա, Ա՛դամա Խաղլան Խորհ-ըդո- տէնիլէճէք իքէն, Ա՛դամա լուղէթի ունուտուլմուշտուր։

—Կէչէն հաֆթա Պ՛ազգական ժողով Թարաֆընտան Թայեին օլունտուղու իւզրէ, պու բազար իրթէսի կիւն, պիր գամիսիօնու մախսուս թէճէմմիւ իտէրէք, Երևմտից հոգաբարձութիւնուն հալ ու հարէքէթինի թէֆթիշ իթմիշ իտուկի իշտիրմիշ իսէտէ, պէսպէյլի ղազէթաճըլարընը գօրգուսունտան իշ էսրարա պինտիկինտէն, նէթիճէսինտէն, հէնուզ հիչ պիր շէյ անլաշըլամամըշ. լաքին զարարը եօգ, պիզ քէշֆ ու խաթիրխաճ իլմինիտէ թահսիլ վէ իճրա իտէպիլիրիզ։

Պու կիւն Ա՛օմճեան Ա՛կրտիչ ադա իշինէ, թէքբարէն գամիսիօնու թարաֆընտան պագըլաճաղը իշեաիլմիշ տիր։

—Լյտիրնէտէն թարաֆըմըզա եաղըլարընընա նազարէն, Ա՛ահմանագրութիւնուն իքինճի հրահանգընընը Լզմիրէ կէօնտէրիլիպտէ, քէնտիլէրէ կէօնտէրիլմէմէսի ըմմընտա, Ա՛ար չութիւն ալէյհինտէ թէշէքքի օլունմագտա իմիշ։

Լաքին պիզ, Լյտիրնէ էհալիսինի թէսէլլի իթմէք իչին, խապէր վէրիրիզ քի, քէնտիլէրտէն Իսթանպօլա տահա զիյատէ եագընը պուլունան պաղը մահէլլէրէ, տէյիլ իքինճի, իլա պիրինճի հրահանգ տախի կէօնտէրիլմէմիշտիր։

—Պու տէֆա Պ՛այսէրիյէտէն ալտըղըմըզ պիր մէքթուպտա, Ա՛ատուածածին քիրիսէսի մէքթէպինտէ, Նոյեմբեր պիրտէ բազար կիւնիւ իմմիհան մէրասիմի իճրա օլունմուշ, վէ սաաթ 6-տա պաշլայըպ, սաաթ տօգուզ պուշուգտա պիթմիշ տիր։

Հու զիյնէթին էվվէլինտէ վէ ահրրընտա միէսսիր Նուրթգլար սեօյլէնմիշ, վէ Կէրմիրլի հաճի Յարութիւն ադա հաճի Սահակեանընն, արմանի նամ մուզիգա իլէ, եալընըզ զայրէթի միլիյէսինտէն թէշվիգ օլունարագ, Կէրմիր մէքթէպի շակիրտանընա թալիմ իթտիրմիշ օլտուղու Սահմանագրութիւն պէսթէսի վէ սայիր պաղը ադգայլն պէսթէլէր, եինէ արմանի իլէ, քիլիսէ տէրուենինտէ օգութտուրուլմուշ, վէ իֆրատթ մէրթէպէ հէրքէսին մէմնունիյէթ ու մէսէրէթինի մուճիպ օլմուշտուր։

Շակիրտանէ քերականութիւն, թուաբանութիւն վէ թարգմանութիւն, վէ Ա՛այոց պատմութիւն վէ սայիրէ իւզէրինէ օլունան սիւալլէրէ գարշըլըգ, միգտարի քիֆայէ մէմնուն օլունաճագ սուրէթտէ ճէվապլար ալընմըշ տըր։

Կէրէք վարժապետլէրի պուլունան Ա՛բրահամ էֆէնտի, վէ Կ՛ուրէք շակիրտան հագդընտա լաղմ կէլէն շիւբրանիյէթի իլշար իլէ, թէշվիգ օլունմուշլար տըր։

Ա՛էր նէ գատար պուլունանա տախի թէշէքքիւր վաճիպէտէն իսէտէ, էսէֆ իտէրիզ քի, մէքթէպի մէզպուր, Պ՛այսէրիյէյէ լայըգ պիր հալտէ պուլունմագ իչին, բէք չօգ հիմմէթ, զայրէթ վէ իգտամաթա միհթաճ տըր։

Ա՛յէ՞ աճայիպ շէյ տիր քի, Պ՛այսէրիյէ էհալիսի, Սահմանագրութիւն պէսթէսինի իշեմտիքտէ, զիյատէսիյլէ մէճնուն ու մէսրուր օլտուղու հալտէ, պիզգաթ Սահմանագրութիւնուն իճրասընա արզուքէշ պուլունմամագտա տըր, եախօտ արզուսունու իճրա իթմէմէքտէ տիր։

— Ուրֆալը իսթիյար վէ հաճի ատէմին պիրիսի, պօրճունտան գուրթուլմայա պիր չարէ արամագ նիյէթիյլէ Իսթանպօլա կէլմիշ վէ պիր վագըթ սէֆիլ ու բէրիշան կէզտիքտէն սօնրա, հիչ տէյիլ իսէ Սամսօնա չըգարագ, եինէ մէմլէքէթինէ տէօնմէք իւզրէ, պիր վաբօր բարասը վէ ճիւղիճէ խարճլըգ հիմմէթի իւմիտիյլէ, հալինի բաթրիքխանէյէ արզ ու իֆատէ իթմիշ, վէ պիր կոնդակա նայիլ օլմուշ իքէն տախի քիմսէտէն պիր փարա ալամայարագ էօյլէճէ գալմըշ իսէտէ, սօնրատան կէրէք պաղը ղէվաթ թարաֆընտան հիմմէթ օլունան 100 ղուրուշ, կէրէք Ա՛այր Եկեղեցի թարաֆընտան իանէ պույրուլան 100 ղուրուշ, վէ կէրէք կիւմրիւքտէ պուլունան Իում վէ Լյրմէնի վաբօր թէլլալը աղալարը հիմմէթ իթտիքլէրի պիր վաբօր պիլէթիյլէ, պու բազար իրթէսի կիւնիւ Սամսօնա եօլճու օլտուղունտան, օլ պապտէ լաղըմ կէլէն շիւքրանիյէթի, մէրգում իսթիյար թարաֆընտան մէրգուման խայըրխահանէ իլշար իտէրիզ։

ԿԱՐԱՊԵՏ Ց. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՏԱԽԻԼԻՅԷ

9 Դէ-մէրօլը- էֆ-էլ-ի վէ 112 Դէ-մէրօլը- պէօյ-ի չէ 10 Դէ-մէրօլը- էֆ-էլ-ի Ա՛ըրգէլըրպան պէգէյէ,

ՊԱՐՊԱՐ ՍԱԼԼԻՍ

ԻՏԱՐԷՑԻ ՈՒՄՈՒՐՈՒ ԳԱԶԱ

ՖԵՍԼԸ ԷՎՎԷԼ

ՈՒՄՈՒՐՈՒ ՄԻԼՔԻՑԷ

Պէրգ եէտինճի մատտէ։ Ա՛էր գաղատա ումուրու միլքիյէ, վէ մալիյէ, վէ զապթիյէյէ պագմագ իւզրէ, թարաֆը տէվլէթտէն մէնսուպ պիր միւտիր օլուպ, պունուն պիրինճի տէրէճէյտէ մէրճիի, լիվա գայիմագամը օլաճագ տըր։ Պ՛ևաֆթէյի էվամիրի տէվլէթին, վէ վիլայէթ վէ լիվա թարաֆընտան օլան թէնպիհաթը թէնֆիզինէ մէմուր օլտուղու կիտի, թայեին օլունան մէզունիյէթի հուտուտու տախիլինտէ, ահքամը տախիլիյէյի գաղայը իճրայէ մէմուր տուր։

Պէրգ սէքիզինճի մատտէ։ Պ՛ուազանըն ումուրու մալիյէսի, եանի վարիտաթը տէվլէթին թահսիլի իլէ, Ռբբէղլէ լիվայէ էրբաալէ, վէ մէսարիֆաթը միգանէնէնին իֆասը, միւտիրին վազիֆէսինտէն տիր։

Պէրգ տօգուզունճու մատտէ։ Պ՛ազատա կէրէք ումուրու հիսապիյէ, վէ կէրէք ումուրու թահրիրիյէյէ պագմագ իւզրէ, պիր վէ իճապընա կէօրէ իքի նէֆէր գաղա քեաթիպի օլաճագ տըր։

Լյլինճի մատտէ։ Մ՛իւտիրի գաղանըն մայեէթինտէ, իքիսի միսլիմ, վէ իքիսի զայրի միսլիմ օլմագ իւզրէ, իտարէ մէճլիսի ազասը օլուպ, պունլար պէշինճի պապտէ պէյան օլունան գայիտէյէ թաթպիգան ինթիխապ օլունաճագ տըր։

Լյլի պիրինճի մատտէ։ Մ՛իւտիրի գաղամայեէթինտէ պիր իտարէ մէճլիսի օլուպ, միւտիրլէրին մագարրը օլան գաղանըն գատըսը, վէ միւֆթիի պէյտէ, վէ էհալիյի զայրի միսլիմէնին ըէյիսի բուհանիլէրի, վէ գաղա քեաթիպի, վէ տէօրթ նէֆէր ադա իշպու մէճլիսի իտարէնին ազասը օլաճագ, վէ ըիյասէթի միւտիրտէ պուլունաճագ տըր։

Լյլի իքինճի մատտէ։ Իշպու մէճլիսի իտարէ, գաղաճա ումուրու միլքիյէ, վէ մալիյէ, վէ զապթիյէ, վէ թահսիլիյէ, վէ նաֆիա, վէ թափու, վէ զիրաաթա տայիր մէվատըն իճրաաթընա այիտ օլան ումուրա մէէմուր օլըպ, ումուրու հուգուգըյնէյէ միտահէլէ իթմէյէճէք տիր։ Ա՛յէ պու մէճլիսին ուսուլի միւզաքէրաթը վէ գարարլարընընն սուրէթի իճրասը, նիզամնամէյի մախսուս իլէ թայեին օլունաճագ տըր։

Լյլի իւչինճիւ մատտէ։ Պ՛ազատա պուլունաճագ զապթիյէ ասկէրինին ամրի միւտիրի գաղա օլուպ, անճագ գայիմագամընտան ալաճաղը էմրէ, վէ զապթիյէ նիզամնամէսինտէ միւնտէրէճ ուսուլէ թէվֆիգան պունլարը իսթիխտամ իտէճէք տիր։

ՖԵՍԼԸ ՍԱՆԻ

ԳԱԶԱՆԸՆ ՈՒՄՈՒՐՈՒ ՀՈՒԳՈՒԳԸՅՑԷՍԻ

Լյլի տէօրտիւնճիւ մատտէ։ Ա՛էր գաղատա պիր գատը օլուպ, նիզամի վէ գանունի բույեէթ օլունան տաավիտէն զայրի, մահքէմէյի շէրիյէյէ այիտ օլան տավալարընն ֆասլ վէ հիւքմիւնէ մէէմուր տուր։ Պ՛ատըյը գազա, մեգամը ճէլիլ ֆէթվանընն ինթիխապը իւզէրինէ, թարաֆը էշրէֆի Խիլաֆէթէնա-հիտէն նասպ վէ թայեին օլունուր։

Լյլի պէշինճի մատտէ։ Ա՛էր ըէյիսի գաղատա, պիր մէճլիսի տաավի օլուպ, իշպու մէճլիսի, գատըյը գաղանընն ըիյասէթի թահթընտա օլմագ իւզրէ, միւմէյիզ նամիյլէ, իքիսի միսլիմ, վէ իքիսի զայրի միսլիմ, տէօրթ ադատան միւրէքքէպ օլաճագ տըր, վէ պունլար պէշինճի պապտէ մէսթուր օլան նիզամա թաթպիգան ինթիխապ օլունաճագլար տըր։

Լյլի ալթընճը մատտէ։ Իշպու մէճլիսի տաավի, էվվէլա էհալիյի իսլամիյէէյէ այիտ օլուպ, մէհաքիմի շէրիյէտէ բույեէթի լաղըմ կէլէն, վէ քէզալիք էհալիյի զայրի միսլիմէյէ այիտ օլուպ, իտարէյի բուհանիյէլէրինտէ կէօրիւլէն տաավիյի մախսուսէտէն, վէ սանիյա ումուրու ճինայէթէ տայիր օլարագ ճինայէթ մէճլիսլէրինտէ թէտգըգ վէ բույեէթի իգթիզա իտէն խուսուսաթտան, վէ սալիսա սըրի ումուրու թիճարէթէ միւթէալլիգ օլուպ, լիվա թիճարէթ մէճլիսլէրինտէ կէօրիւլէճէք օլան տաավիտէն մատտա, գանունի վէ նիզամի ֆասլ ու հասմ օլունաճագ տավալարընն, վէ ճիւնհա վէ գապահաթ տէրէճէսինտէ օլուպ, մէէզունիյէթի տայիրէսինտէ պուլունան խուսուսաթը գանունիյէէնին բույեէթի վէ թէտգըգընա մէէմուր տուր։

Լյլի եէտինճի մատտէ։ Մ՛էճլիսի տաավիտէ ֆասլ վէ հիւքմ օլունան տաավի, գատըյը գաղանընն վէ միսմէյիզլէրին միհրիյլէ մէմհուր մաղպաթա իլէ միտիրէ պիլտիրիլուպ, միտիր տախի մէէզուն օլտուղու տէրէճէյտէ հիւքմլէրինի իճրա իլէ, տայիրէյի մէէզունիյէթինին խարիճինտէ օլանլարընը գայիմագամա արզ իտէճէք տիր։

ՊԱՐՊԱՐ ԲԸՊԻ

ԻՏԱՐԷՑԻ ՈՒՄՈՒՐՈՒ ԳՈՒՐԱ (ՔԷՕՅԷՐ)

Լյլի սէքիզինճի մատտէ։ Ա՛էր գարիյէտէ հէր սընրք էհալի իչին, պէշինճի պապտէ պէյան օլունան ուսուլէ թէվֆիգան, քէնտուլէրինին ինթիխապիյլէ, իքիշէր մըխթար օլաճագ տըր. ֆէգաթ պիր գարիյէտէ պիր սընրք էհալի, երկիրմի իտանէտէն սաաթ (սաաթ) իսէ, օլ սընրքին եալընըզ պիր նէֆէր մըխթարը օլաճագ տըր։

Լյլի տօգուզունճու մատտէ։ Պ՛արիյէ մըխթարանը պատէլ ինթիխապ, գաղա միւտիրինէ պիլտիրէրէք, անընն էմրիյլէ թայեին օլունուր։

Ա՛լթմըշնճը մատտէ։ Ա՛էր գարիյէտէ հէր սընրքին մըխթարանը թահսիլի էմրալ իշինտէ, վէ խուսուսաթը սայիրէտէ, հիւքիւմէթին վասըթայի իճրաիյյէսի օլուպ, հէր գարիյէճէ հէր սընրքա այիտ օլան ումուրու պէլէտիյէ տախի, պունլարա այիտ տիր։

Ա՛լթմըշ պիրինճի մատտէ։ Ա՛էր գարիյէտէ պէքճի վէ գօրուճու, վէ սայիր նամ իլէ գարիյէ զապրթասը իշինտէ պուլունան աաամարընն իտարէսի, գարիյէ մըխթարընընա այիտ օլուպ, պունլար իշինն եաբրլաճագ նիզամանը մախսուսէյէ կէօրէ հարէքէթ իտէրլէր։

Ա՛լթմըշ իքինճի մատտէ։ Ա՛էր գարիյէտէ հէր սընրքի էհալի իչին, էն զիյատէ օն իքի քիշիտէն, վէ էն ադաը իւչ նէֆէրտէն իպարէթի պիր իսթիյար մէճլիսի օլաճագ տըր։ Իշ պու ադանընն սուրէթի ինթիխապլարը, պէշինճի պապտէ թայեին օլունան գայիտէյէ թէվֆիգան իճրա գրլընաճագ տըր։ Ա՛յէ հէր գարիյէտէ էհալիյի Իսլամընն իմամլարը, վէ էհալիյի զայրի միսլիմէնին ըէյիսի բուհանիլէրի, քէնտի սընրքիլարընընն իսթիյար մէճլիսլէրինին ադայի թաթպիյէսինտէն օլաճագլար տըր։

Ա՛լթմըշ իւչինճիւ մատտէ։ Իսթիյար մէճլիսլէրի, այիտ օլտուգլարը սընրքի էհալինին հիսսէյի վէրկիուլրինին ուսուլի իւզրէ, էմրի թէվզիհնէ նէզարէթէ, վէ գարիյէճէ թահարէթ վէ նէզարէթէ, վէ թէսհիլի զիրաաթա միւթէալլիգ խուսուսաթը միւզաքէրէյէ, վէ գանունուն թայեին իհտիկի տէրէճէտէ սուլհէն թէսվիյէյէ օլունուր տաավի վէ միւնազաաթը ճիւղիյնէնին բույեէթիյլէ, սուլհէն թէսվիյէյէ մէէմուր տուր։

Ա՛լթմըշ տէօրտիւնճիւ մատտէ։ Պիր գարիյէնին ումուրու պէլէտիյէյէ վէ զիրաաթա այիտ խուսուսաթընտան ումումա թօգունուր պիր մատտէ օլուպտէ, էհալիյի գարիյէ, սունուֆը միւխթէլիֆէտէն միւրէքքէպ իսէ, հէր սընրքին իսթիյար մէճլիսլէրի պիրլէշէրէք միւզաքէրէ իտէրլէր։ Իսթիյար

մեծլիսէրինին բոյսերեթե մեէզուն օլտուգլարը տաավելի սուլհի յե, սընրքլարը միւխթէլիֆ էհալի յե միւթեալլիգ իսե, միւտտաի վե միւտտաի ալէյհին մենսուպ օլտուգլարը իսխթիյար մեծլիսլերինին ազասընտան էն զիյատե ան իքի, վե էն աշազը ալթը ազա իճթիմա իտերէք թեսվիկե վե բոյսեթ իտերլեր։ Մեծլիսի սուլհա պուլունաճագ ազա, միւտտաի վե եա միւտտաի ալէյհին մենսուպ օլտուգլարը սընրքտան, ատետի միւսավիտե օլաճագ տըր, եանի միւտտաինին (տավաճընըն) սընրքընտան գաչ ազա պուլունաճագ իսե, միւտտաի ալէյհին (ալէյհինտե տավա օլունանըն) մենսուպ օլտուգու սընրքտան տաիի օգատար ազա պուլունաճագ տըր։ Վե տայիմա մըխթարլարըն էն միւսինի, իսխթիյար մեծլիսլերինե ըիյասեթ իտեճէք տիր,

Ալթմըշ պեշինճի մատտե։ Մըխթարանըն եէսլերինե, կերէք հիւքիւմեթճե վասըթայի իճրա օլաճագլարը մեվատե, վե կերէք գարիյեյե այիտ ումուրու տաիիլիյե յե տայիր, թալիմաթ վերիլեճէք տիր, վե մըխթարանըն ումուրու մալիյեյե տայիր մուամելերինե, սընրքլարընտա պուլունան էհալի միւթեքեքիվ վե զամին օլաճագլար տըր։

Ալթմըշ ալթընճը մատտե։ Մըխթարլար վե իսխթիյար մեծլիսլերի ազասը, պիր սենե իչին ինթիսապ օլունուպ, ֆեգաթ ալէտտեվամ թեքրար ինթիսապլարը ճայիզ տիր։ Մըխթարլարըն հիւքիւմեթճե պիր գապահաթլարը զուհուր իտեր իսե, ազլ օլունաճաղը միսիլու, իսխթիյար մեծլիսլերի թարաֆընտան թալեպ վուգուի իլե տաիի ազլ օլունապիլըրլեր։

ՊԸՊՐ ԽԸՄԻՍ

ՖԸՍԼԸ ԷՎՎԵԼ

ԳԱՐԱՏԷ ՃԷՐԷԵԱՆ ԻՏԷՆ ՈՒՍՈՒԼԻ ԻՆԹԻՍԱՊԻՑԷ

Ալթմըշ եէտինճի մատտե։ Հէր գարիյենին օն սէքիզ եաշընտան եօգարու, վե գարիյետե ասհապը ալեագատան, վ՝ թեպայի տէվլեթի ալիյետէն օլան, վե լա ագալլ տօղրուտան տօղրույա, սենեվի տէվլեթե էլլի ղուրուշ վերկի վերէն հեր սընրքի էհալի սենետ պիր տեֆա, գարիյեսինետ իճթիմա իտերէք, սընրքլարը մըխթարըլլա, մեծլիսլերի ազասընը ինթիսապ իտերլեր։

Ալթմըշ սէքիզինճի մատտե։ Մըխթար վե իսխթիյար մեծլիսի ազասը, քեզալիք ասհապը ալեագատէն, վե թեպայի տէվլեթի ալիյետէն սլուպ, լա ագալլ օթուզ եաշընտա պուլունան, վե տօղրուտան տօղրույա, լա ագալլ սենեվի տէվլեթե եիւզ ղուրուշ վերկի վերէն քիմենետէն օլմասը մուգարրեր տիր։

Ալթմըշ տօգուզունճու մատտե։ Պէհեր սենե գարիյետե ինթիսապ օլունան մըխթար վե իսխթիյար մեծլիսի ազասընըն սուրէթի ինթիսապլարը, ինթիսապ իթմիշ օլան ազանընն միհիւր վե եա իշարէթլերիյլե, պա վարագա միտիրի գազայա պէյան վե թեպալիզ օլունաճագ տըր։

Ալթմընճի մատտե։ Գարիյե մըխթար վե իսխթիյար մեծլիսլերի ազասը, պիր սենե իչին ինթիսապ օլունաճագլար իսէտե, ալետտեվամ թեքերրիւրի ինթիսապլարը ճայիզ օլաճագտըր։ Մըխթարլարտան պիրինին, ալթմըշ ալթընճը մատտեէտե մուհարրեր օլան սուրէթլերին պիրիյլե ազլի լազըմ կէլիպտե, վե եախոտ վեֆաթ իտիպտե, եէրի միւնհալլ գալտըգտա, վե իսխթիյար մեծլիսլերի ազասընտան ֆեվվե օլանլար օլտուգտա, գարիյեճե ինթիսապե սալահիյեթի օլանլար, ֆեվգէլ ատե օլարագ իճթիմա իլե, ուսուլ իւզրե սերլերինե տիկերինի ինթիսապ իտերլեր։

ՖԸՍԼԸ ՍԸՆԻ

Ալթմըշ պիրինճի մատտե։ Իքի սենետ պիր քերրե, գազատե միտիր, վե գատը, վե միւֆթի, վե էհալի յի ղայրի միսլիմէնին հեր սընրքընը բէյիսի բուհանիլերի, վե գազա քեաթիպլերինտեն միրեքքեպ պիր ճեմիյեթի թեֆրիգ եաբըլըպ, իշ պու ճեմիյեթտե, կերէք բեյիսի գազա էհալիսինտեն օլսուն, վե կերէք գարատե միւթեմեքքիւն պուլունսուն, սենեվի լա ագալլ եիւզ էլլի ղուրուշ վերկի վիրեն, թեպայի տէվլեթի ալիյետեն, վե օթուզ եաշընը միւթեճավուզ քիմենելերտեն օլմագ, վե միւմքին օյտուղու մերթեպկ օգուր եազար օլանլար թերճիհ գըլընմագ (իսթիւն թուլթուրմագ) իւզրե, եվվելա ազալըգ իչին ինթիսապ օլունաճագ օ. լան քեսան ատետինին իւշ միսլինե միսավի օլարագ, նըսֆը միսլիմ, վե նըսֆը ղայրի միսլիմ օլմագ, վե ղայրի միսլիմ սընրքը տաիի, օլ գազատա պուլունան ղայրի միսլիմ միւթենեվվի իսե, անլերին սընրքլարը պեյինետ թագսիմ գըլընմագ իւզրե, իլք սենետե օն իքի, վե սօնրալարընտա ալթըշար քիմենե թեֆրիգ օ. լունաճագ տըր։

Ալթմընճ իքինճի մատտե։ Պենտի սապգատա թայեին օլունան սուրէթլերտե թեֆրիգ օլունաճագ քիմենելերին էսամիսի, իշ պու նիզամնամեյե մերպութ օլան նիւմունեսինե մուհարրեր իլմ ու խապեր իպարեսի զեյրի, գազա միհրիյլե թեմմիր օլունարագ։ Հեր պիր գարիյեյե իրսալ օլունաճագ տըր։ Իշ պու վարագա գարիյե յե կէլտիքտե, իսխթիյար մեծլիսլերինին իճթիմաիյլե եաբըլաճագ ումում մեծլիսինետ գըրաաթ օլունարագ, գազատա թեֆրիգ օլունան զեվաթտան ազա, վե եա միմեյեիզ օլաճագլարընն ատեթլերինին իքի միսլինե միսավի քիմենելերի, եանի պու վեճհլե թեֆրիգ օլունուպ, ինթիսապե արզ օլունան օն իքի ատեմին իշինտեն սեքիզ նեֆերի պիթթեմեմիզ, իլմ ու խապեր զեյլինե պատեթ թահրիր, զիրտե օլան իպարեյի թեմմիր իլե, գազայե կեօնտերեճեքլեր տիր։

Ալթմընճ իւչինճի մատտե։ Իշ պու իլմ ու խապերլերտեն պաշգա, գազատա իճրա օլունաճագ թեֆրիգ իչին, օլ մեծլիստե պուլունան քեսան, պիր մազպաթա եաբըպ, պիթ թեմմիր, մեծլիսի իտարէտե հըթզ իտիլեճեկի միսիլու, գարիյետե եաբըլաճագ ուսուլի ինթիսապի յեյի միւպեյին պիր մազպաթա թանզիմ իլե, զեյրի իսխթիյար մեծլիսլերի ազասը թարաֆլարընտան պիթ թեմմիր մեծլիստե հըթզ իտիլեճեք տիր։

Ալթմընճ տեօրտինճի մատտե։ Գարանընն ինթիսապ վարագալարը, գազայե կեէտիքտե, թեֆրիգ ճեմիյեթինետե պուլունմուշ օլան զեվաթ իճթիմա իլե, հալըր օլտուգլարը հալտե, գազա քեաթիպի մարիֆեթիյլե, գարանընն ինթիսապ վարագալարը բոյսեթ օլունարագ, մուգատտեմ թեֆրիգ օլունմուշ օլան ազանընն հեր սընրքընտան, արայի գարատե ագալլի յեեթտե պուլունմուշ օլան պիր սիւլիսիս չոգարըլարագ, պու հալտե էքսերիյեթի ճամի օլան պագըսը, հիւքիւմեթին ինթիսապ իտեճեկի քիմենելերին իքի միսլինե միսավի օլաճաղը ճիհեթլե, պունլար իչին պիր մազպաթա եաբըլարագ, գայիմագամը լիվայե կեօնտերիլեճեք տիր, վե հեր գարիյե պիր բե յ ինթիսապ օլունուպ, էն զիյատե գուրա բեյլինի գազանմըշ օլան, էքսերիյեթի գազանմըշ օլուր։

Ալթմընճ պեշինճի մատտե։ Գազալարընն ինթիսապը, լիվայե վասըլ օլտուգտա, գայիմագամը լիվա, գազանընն ինթիսապ իթմիշ օլտուղու քիմենելերին իչինտեն, միւնասիպ կեօրտիւքլերինի, մեծլիսի իտարե ազալըղընա, վե մեծլիսի տաավի միւմեյեիզլիկինե թայեին իտեր։ Իշ պու ինթիսապ վե թայեին մատտեսինտե, գայիմագամըն իտարեյի լիվա մեծլիսինե միւրաճաաթ իթմեսի, բեյինե մուհավվել տիր։

Ալթմընճ ալթընճը մատտե։ Գայիմագամը լիվա թարաֆընտան ինթիսապ վե թայեին օլունաճագ իտարե մեծլիսի ազասը, վե միւմեյեիզլերին մեմուրիյեեթլերինի միւպեյեին պիրեր պույրուլտու եազըլըպ, քենտուլերինե վերիլմեք իւզրե, միւտիրլերի թարաֆընա իրսալ օլունաճագ տըր։

Գ-ԳԸՐ ԿԷԼԷԿ ՊԵՖ-

—Թարաֆը զաթը շեվքեթսիմաթը ճենապը փատիշահտէն, խարիճիյե նազըրը տեվ՝ թըլու Ալի բաշա հազրեթլերինե, պիր գրթա թասվիրի Հիմայուն ինսան պույրուլմուշ տուր։

—Պու սենե Իզմիր թարաֆընտան 80 պին պալա բամուգ հուսուլե կէլիպ, պունուն ի-սե 20 պին պալեասը, աշազը ճինստէն օլարագ, թիւճճարա հիյլեպազլըգ իլե եութտուրուլաճաղը։ Իզմիրտեն փարիսե թիճարեթե նազրընա պիլտիրիմիշ օլտուղունտան, թիւճճարլարըն մալիւմու օլմագ իւզրե, մալլի Մարսիլեա զազեթասընտա նեշը իթտիրիլմիշ տիր։

Պազեթա տիւշմենլերի կեօրմելիտիրլեր զազեթանընն պու եսլտա տաիի հիսապսըզ ֆայիտելերինիտե, պարի հիճապ իթմելիտիրլեր...։

—Կեչէն կիւնլեր քեօրբիւ գարանը իքեն, չօճուղուն պիրիսի աչգ օլան եերտեն գարշը յա ալթլար իսէտե, նիյեթինե իրեմետիկինտեն տիւշեր վե հելաք օլուր։

Հու աճլե վե շու ադըլըլըղը բեք չօգլարը իճրա իթտիքլերի կեօրիւլե կելտիկինտեն, նասիհաթ օլմագ իւզրե պեյան իտերիզ։

— Լուանան տեվլեթի տեր Սհատեթ էլչիսի Պիր Թեթրոս Տելիեանիս ճենապլերի կեչեն ճիւմա իրթեսի կիւն կելմիշ օլուպ, վե հիւքիւմեթ թարաֆընտան, մերասիմի լազըմ իճրա գըլընարագ, 16 փարե խոշամետի թոբու աթըլտըգտան պաշգա, միմայիլեյհ ճենապլերի թեօքհանեյե չըգտըգտա, օրայա զաթն թեճեմմիւ իթմիշ օլան պիր չօգ Լուանան թեպասը թարաֆընտան տաիի, իլթիֆաթը վաֆիրե իլե գապուլ օլունմուշ տուր։

— Մըսրրատա տավարլարա վե սըղըրլարա պիր վագըթտան պերու պիր իլեթ տիշերեք, բեք չօգ հայվանաթըն թեչեֆինի մուճիպ օլմուշ իտի. պու կիւնլերտե մեզպուր իլեթին տեվլերե տաիի սիրաեթ իթտիկի անլաշըլմըշ տըր։

Մըսըր եօլ քեսի էհալիսի, թարլալարընա պիւթիւն պիւթիւն բամուգ էքմեյե պաշլամըշ օլտուղունտան, զախիրեճե սըգընեը չեքիլտիկի կեօրիւլտիւկիւնտէն, հիւքիւմեթ թարաֆընտան, մեզքիւր ֆենալըղըն եօնիւալընմասը նիյեթիյլե, պաղը թետապիրե միւրասաաթ օլունմուշ իտի իսէտե, օլ գատարը քիֆայեթ իտեմեյեճեկինտեն, վե պեօյլե գալը իսե, զախիրեճե բեք չօգ մուզայիգա չեքիլեճեկի անլաշըլտըղընտան, հեր քեսքենտի թարլասընտան նե գատարընա բամուգ, վե նե գատարընա զախայիրի լազըմ էքմեսինե տայիր պիր թենպիհաթ օլունմասընա գարար վեր՝ լիշ տիր։

—Կազեթ տ՝Լուկսպուրկ նամ զազեթատա, շու տիգգաթե շայան պահսընն տերճ օլունտուղու օգունմուշ տուր։

Հէյլե քի,1859 սենեսի օգոստոսու իպթիտասընտան, 1864 սենեսի սեպտեմբերի խիթամընա գատար, եանի թամ պէշ սենե միւտտեթե, Իսթանպոլտա 160 տեֆա եանկըն զուհուրա կելիպ, 2814 խանե, 1,246 մաղազա վե քեարխանե, 23 համմամ, ճամի վե էպնիյեյի սայիրեյի ումումիյեե, վե պիրտե սերայը հիւմայուն, էլ հասըլ ճեման 4,114 գրթա էպնիյե եանմըշ տըր քի, եանկընն պաշընա իւսթ իւսթե 25 գրթա էպնիյե տիւշիպ, վե վուգուա կելէն զարար իսե, ալեթ թասմին, ճեման 208 միլիոն վե 400 պին զուրուշ հիսապ օլունտուղունտան, հեր սենե Իսթանպոլտա, եաբընըզ եանկընա, 40 միլիոնտան զիյատե զուրուշ վերիլտիկի անլաշըլմըշ տըր։

Պունուն իսե սեպեպի էհալինին ճեհալեթի տիր։

— Պապը սերասկերինին ալթընտան պաղը էսկի պինալար չըգարը, հաթթա, պիր ուճու Ալիտե խանընընն ալթընա գատար կիտեր պիր եօլ պուլունտուղու Լեվանտտա օգունտուղու կիպի, Գուրիյետե տաիի, իւզերինետ խաչ բեսիմերի պուլունան մերմեր տիրքլեր իլե միւզեյեեն պիրտե սարընճ պուլունտուղու, վե պաղը Ռումլարընն, օրասընընն այալմա օլմասը իթիֆատընա զահիպ օլտուգլարը օգունմագտա տըր։

—Համուղուն ֆիյաթընընն ֆըրլամասընը հեր նեգատար քիչիք Ալարագատա պեյեան իթտի իտիք, վե հեր քեստե պիլմեքտե իսետե, թեքրարեն շու գատարընը պեյան իտերիզ քի, Լատանատա 4 օգգասը 40 զուրուշա սաթըլմագտե օլան բամուգ, 60 զուրուշա չըգմըշ տըր տենիլմեքտե տիր։

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ԽԱՐԻՃԻՅԵ

Լվրօպա հավատիսինճե էսկի պիլտիքլերիմիզեն, զիյատե միհիմմ պիր շեյ օլմատըղընտան, պաշգա շեյլեր իլե, իգթիֆա իտերիզ։

—Մսխթրիա իմբերաթօրու հազրեթլերի, պու տեֆա միլլեթ վեքիլլերի մեճլիսինետ իրատ իյլետիկի պիր նուլթգը ըեսմիտե, Ա՝ենետիք վե Լոթալեա իւզերինե հիչ պիր լատրրտը իթմեմիշ օլտուղունտան, ճիւմլենին մերագընը մուճիպ օլմուշ տուր։

—Պելճիգա գրալը հազրեթլերինին մախտումլարը տիւգ տը Պրապան ճենապլերինին։ Մարսիլեա թարիգիյլե Լակենտերեյեյե կիթտիկի, վե օրատան տաիի, թեպտիլի ապ ու հավա իչին, գըշը օրատա կեչիրմեք նիյեթիյլե, Հինտե վագը Սեյլան ատասընա կիտեճեկի հավատիսաթտան տըր։

—Ֆրանսա ալիմլերինտեն միսիւ Մաթիեօ տըլա Տրօմ նամ պիր զաթ, օն օն պեշ սենետեն պերու, հավալարը քեշֆ իթմեք, վե օլաճագ շեյլերի եվվելինտեն խապեր վիրմեք իլմի յլե մեշղուլ օլուպ. բեք չօգ շեօհրեթ քեսպ իթմիշ օլտուղունտան, վ՝ շիմտի յե գատար նիչե իսթիսրաճլարընը թեեքրիւպելերի կեօրիլմիշ պուլունտուղունտան, Ֆրանսըզ զազեթալարընտան պիրիսինե եազմըշ օլտուղու, տիգգաթա շայան պիր մեքթուպուն, միհիմմ ճիւմլելերի թերճիմասինի պեյան իտերիզ։

Մերգում ալիմին կեօզլերի տաիի կեսրմեզ օլմուշ օլտուղունտան, քենտի հիսապլարընը վե սայիր թեեքիֆաթլարընը թօրունլարընա եազտըրմագտա տըր։

"ԵԱՂՄՈՒՐԼՈՒ ՎԷ ԱՋԸԳ ՀԱՎԱ

21 հոկտեմբեր 1864

" Մօնսիէօ տիր՝քթէր

" Պու նամեյի սիլե եազմայա ճեսարեթ իտեն ատեմին, պիր ամա օլտուղուն պիլիրսինիզ։ Օն սենե գատար կեօյ եիւզիւնտէքի եազըլարը օգումայա չալըշտըղըմտան, շիմտի քեաղըտ իւզերինտե օլան եազըլարը տաիի օգույամազ օլտում։ Ռենտի քիւսթիւրըզմըն ճեզասընը չեքմեքտե օլտուղումու թանըրըմ, նասըլ քի քեաֆիֆեյի միւճիտտէր, միւքեաշիֆլեր վե բեյլամպերլեր տաիի այնի հալտե պուլունմուշտըրտը։ Պու ալեմի ֆենանընն գանունու մուսիպեթենկիզնճե, անճագ պիր քիչինին միսթեսնա թուլթուլ տուղու կեօրիւլմիշտիւր, եանի Լղեա մարգարե, պիլա ճեզա գալարագ, աթեշտեն պիր ատրապա իչինտե, բույի ասիմանե չեքիլմիշ տիր։ Հէլե պենիմ իչին էօյլե պիր ալահլըգ բիւթպեսի հըթզ օլունմագտե օլմասընա ասլա իմիտիմ եօգ տուր։

" Հիմտի սիզե, թա տիւնեանընն խըլղաթընտան պերու միւպահասասը կեչմիշ օլան եազմուրլու վե աչգ հավանընն լագըրտըսընը իթտի իտիմ։

" Հագգ թեալեա հազրեթլերի, կիւպրելեր իւզերինտե օթուրան Յոբա, "Պիլիրմիսին եազմուրուն նե՞րետեն կելտիկին. „ տեյի սիւալ իթմիշ իտի։ Լեկեր Յոբ շիմտի հայաթտա օլմուշ օլսա իտի, Ղենապը հագգընը շու սիւալի ճեվապընը վերեպիլիր իտի, հեմ տեյիլ եալընըզ եազմուրուն, իլլա նասըլ քի պեն խայլեճե վագըթ եվվելինտեն, կիւնիւ կիւնիւնե պեյան իթտի իտիմ, օ տաիի պենիմ կիպի, կեչէն յուլիս այընընն պօրալարընը, վե 1863 սենեսի դեկտեմբերինին տեհշեթլու փուրթունալարընը տաիի խապեր վերեպիլիր իտի։

"Միւրատըմ Ֆոսրնալ Իլլի-Ֆրեե նի զտեն իգլիմ ու հավամըզտա, ալեթթեվալի զուհուրա կելմեքտե օլան հարաքեաթը միւխթելիֆե վե թեպեստիւլաթը միւթեատտիտենին իլմի նազարիսի տերճինե միւգթազի օլտուղու գատար եեր մաթլուպ իթթիք միւլահազասըզըզընա ճեսարեթ իյլեմեք տեյիլ տիր։ Նիյեթիմ անճագ պիր գաչ տելայիլի ումումիյյե պեյանընտան իպարեթ տիր։

" Միւրեյի արզըմըզ իւզերինե ճարի օլմագտե օլան, շու կիւնեշին թեեսիրլերինի իպրազ ու իսպաթե չըգըշմագ հելե պիհուտե պիր շեյտիր։ Ղիւնքի մեզկուր քեվքեպի քեսիր իւլ քերեմին հիմմեթիյլե, հեր սենե պիզե եազըն կելտիքճե, քեաֆիֆեյի նեպաթաթըմըզընն եաբրագլար, ջիչեքլեր, վե մեյ-

վէլէր իլէ մալամալ օլուպ, վէ գուշլարըմըզըն նաղմէսաղ օլարագ եուվարըն ինշայէ մէշղուլ օլտուգլարը, վէ պէնիի ատէմ իլէ պէրապէր քեաֆֆէյի սայիր հայվանաթըն տախի, ա-ճայի՞պ հալ, պիր բուհու ճէտիտ քէսպ իթտիքլէրի շիբհէտէն միսթաղնի տիր։ Ա՛ալ պու քի, մուղայիրի օլարագ, կիւնէշ պիպտէն եիրազանմայա պաշյատրգտա, բույի զէմին տախի, քենտույի թէճհիշ իյլէմէքտէ օլան, եէշիլ վէ աղ՝ր էլպիսէլէրին եավաշ եավաշ սոյունմայա, վէ չէնտ մահտան սոնրա, սուուգ գարտան միւրէթթէպ օլան պէյաղ եօրղանը էօրթիւնմէյէ, էլ հասըլ, զանն իտէրսին քի, զեվգ ու սէվապսիշ պիր եօմիւրիւն եէրինէ, հիւլնէնկիշ պիր քէֆէնին, օրթալըզը գարլամաղա պաշլըզը, ճիւմլէյէ մալիմ տուր։

«Ա՛աքին պաշգա պիր եըլտըզ տահա վար տըր քի, հէր նէ գատար, թէէսսիրինին հագրգաթտէն օլտուղու տէրքեաբ իսէտէ, նէզտի ալէմտէ, միգտարի քիֆայէ թանըլմըզ տէյիլ տիր, վագաա պիր թագրմ քէսան, եալընըզ իսմինի իշիթտիքտէ կիւլէճէք տիր, եանի նիյէթիմ ըէտիֆի արզըմըզ օլան գամէրի (այ) անլաթմագ տըր։ Ա՛հալիլէր հէր վագթ, մահիթապըն թէէսսիրինին եա քէսիր իւլ խայր, վէ եախոտ քէսիր իւլ ջէրր օլմասընա իթիգատ իտէրէք, հագդընտա եա շիւքր ու սէնա, վէ եախոտ ալէյհինտէ լանու պէտտուա օգումուշլար տըր։ Ա՛իրքիլեսս իլէ Ի՛ըլինիսս նամ ալիմէր, մահիթապըն, ասիւմանճա օլան թէէսսիրինի թանըլմըշլար տըր։ Ա՛ամթա, պու կիւնբի կիւն տախի, սէքէնէյի արզըմըզըն օն բայտա տօգուզունու թէրթիպ իյլէմէքտէ պուլունան չիֆթճիլէրէ, չօպանլարա, վէ բույի տէրեատէ կէզէնլէրէ սիւալ իտէճէք օլսանըզ, քեաֆֆէսինին տախի, ահվալի հավանըն, սաֆհէթի գամէրին մէրպութ պուլունտուղունու իգրար իտէճէքլէրի պիշէքք տիր։ Ի՛էգամթ ալիմէրին պունու գապուլէ շայան կէօրմէք իսթէմտիքլէրիտէ աշիքեար տըր։

«Պու լագըրտըմ, պիյիւք ալիմլէր հագգընտա օլմայրզ, անճագ քիւչիւք ալիմլէր հագգընտա տըր։ Ի՛ուշ սէնէտէն պէրու, պիյիւք ղաղէթալարընտան չօգլարընը, տահա մալիմամթալարը իսմ օլան տանիշմէնտլէրինտէն նիչէլէրի, Ա՛էրշէլ իլէ Ա՛բրակոնուն զանն ու իթիգատլարընա իսթինատէն, պէնիմ գըյասալարըմա մուգավէմէթ իթմիշլէր տիր։ Հալ պու քի, գավիէն սէյլէյէպիլիրիմ քի, մէրգուման էհլի իմթիհանլարտան հիչ պիրիսի, նէ՛ Ա՛էրշէլին վէ նէ՛տէ Ա՛բրակոնուն թէէլիֆթալարընտան, եալընըզ պիր սահիֆէսինի տախի օգումամըշլար տըր։ Ա՛էրշէլ, օլ շայանը էպէտի իւզ ղիքր օլան Ինկիլիզ միւնէճճիմի, մահիթապըն թէքմիլ հալինտէ, ուֆուգտան եօգարու եիւքսէլմէսինտէ, պուլութլարը թարումար իթտիկին, եախոտ ասըլ քէնտի թապիրինճէ, եուտու եուտու վէրիպ, վէ պինաէն ալէյհ, եաղմուրլարը պայիտ գըլտըզը, չիւնքի, պուլութ գալմատրգճա, եաղմուր եաղմայաճաղըտա աշիքեար տըր, իսպաթ իթմիշ տիր։ Ա՛ալ պու քի, Ֆրանսըզ միւնէճճիմի ալիմի Ա՛բրակո, տահա զիյատէ իլէրու կիտէրէք, սաֆհանը գամէրին (թէքմիլ այ) հավա իւզէրինէ, հէնուզ լաՀՐԳԸՅԼԼ իյզահ օլունամամըշ պիր թէէսսիրի պուլունմասընը իտտաա իթմիշ, վէ կէր՛ք Ա՛լմանեատա, վէ կէրէք Ֆրանսատա զուհուրա կէլէն պիր չօգ տիգգաթ վէ միթալաալարըյլա, մահիթապըն իլ՝ք կիւնէրինտէ, սօն կիւնէրինտէն զիյատէ եաղմուրլու հավալար վուգուա կէլտիկինի իսպաթ իյլէմիշ տիր։ Ա՛է իշթէ պունտանտա նէչէթ իտէր քի, արթըգ մէրգուման քիւչիւք ալիմլէրտէն սօնրա, պիր թագրմ քէսանը սատէտիլանընն, Ֆրանսօա Ա՛բրակո իշին, մահիթապըն թէէսսիրինի ինքեար իտէր իտի տիմէյէ չըգրշմալարը, թէաճճիւպէ շայան պիր շէյ տէյիլ տիր։ Պու ալէմտէ, պիր տէֆա պիր պաթըլ իթիգատ եայըլտըգտան սօնրա, պիր տախի՝ անը տէֆ ու բէֆ իթմէք, բէք կիւճ պիր հալ տիր։ Ը՛ան իտէրիզ քի, պու լագըրտըյը Ա՛ալթէր սէյլէմիշ տիր, վէ պու խուսուստա հագգըտա վար տըր։

«Ա՛աքին, մահիթապըն, քիւրէյի արզըմըզ իւզէրինէ օլան թէէսսիրինի իսպաթ իշին, Ա՛էրշէլտէն վէ Ա՛բրակոտան տահա զիյատէ գուվվէթլի պիր շէհատէթիմիզ վար տըր։ Տէնիզլէրին ալէտտէվամ արթըպ էքսիլմէսի ամայիպ հալինի ճիւմլէ ալէմ պիլիր վէ պունուն իսէ սէպէպինին, անճագ այ իլէ կիւնեշտէ պուլունան օր չէքմէքլիք գուվվէթի օլտուղու շիւբհէսիզ տիր։ Ա՛է քեաֆֆէյի ալիմէր պիլիրլէր քի, մէգքիւր ալեամէթի սէմավի յէնին հուսուլինճէ, կիւնէշին ուզագլըզընա ֆէսրէ, քէնտի թէէսսիրի 1 օլտուղու հալտէ, մահիթապ իսէ պիզէ աշուրի մէրթէպէ եագրն օլտուղունտան, թէէսսիրի տախի 3 գամթ պուլունմագտա տրը, տիմէք տիր քի, մահկթապըն քիւրէմիզ իւզէրինէ ճարի օլան էսէրի, կիւնէշինքիտէն իւշ տէֆա զիյատէ տիր. նասըլ քի 18 5 սէնէսի իշին թէէլիֆ իյլէտիկիմ Ա՛նիւէր նամ լիսալէմտէ պէյան իյլէտիկիմ թէվֆիգան, մահիթապըն բույի զէմինտէն գալտըրտըզը սույուն աղբրլըզը, քեաֆֆէյի Ա՛լբ տալղալարընը, հաթթա Պլան (պէյաղ) նամ ուլու տաղ տախի պէրապէր օլտուղու հալտէ, աղբրլըզընտան, բէք չօգ զիյատէ տիր։ Ա՛է պունուն պէօյլէ օլմասընընտա, հիչ պիր միւնէճճիմ, հիչ պիր միւհենտիս, վէ հիչ պիր էհլի բագամ ինքեարէ միւգթիտիր տէյիլ տիր։

«Ա՛կերչի մահիթապ քիւրէ ինլտէն օն տէֆա պիյիւք օլմուշ օլսա իտի, ախշամ սապահ, քեաֆֆէյի տէնիզլէրին սուլարընը, պիր թարաֆտան գալտըրըպ օլ պիր թարաֆա ագտարաճաղը, վէ օլ վագթ նէ՛ պէնիմ, նէ՛ թէէլիֆթալարըմըն, վէ նէ՛տէ, եա՛ տօսթում միւէլլիֆ սէնին, բույի ճիհանտէ պուլունամայաճաղըմըզ պի իշթիպահ իտի։

«Ի՛մտի, մահիթապըն, օլ պահրի էսմանլարը ալթ իսթ իտիպ, վէ մուախիսէրէն Ա՛ալը լիմանընտաքի իպրազ իթտիկի շայանը թէհայիւբ հալէրի մէյտանտէ օլտուգճա, արթըգ, տէնիզին սուլարընտան սէքիզ եիւզ տէֆա տահա զիյատէ խաֆիֆ վէ օյնագ օլան հավալարըն իւզէրինէ, նէ գատար տահա զիյատէ թէէսսիրի սլապիէճէկի, թարիֆէ հաճէթ տէյիլ տիր։

«Մահիթապ իլէ կիւնէշին, քիւրէմիզ իւզէրինէ ճարի օլան թէէսսիրլէրինի, իլմի նազարի սուրէթիյլէ իզհարտէն սօնրա, կէչէլիմ շիմտի իճրաաթը իպրազընա։ Ա՛էր ազաճ մէյվէսիյլէ թանըլըր, վէ հէր բէյղամպէր քէնտի քէշֆիյլէ. քէշֆինտէ եանըլան բէյղամպէրի զէվգէնիրլէր, վէ հագգսըզտա տէյիլ տիր. լաքին պիր բէյղամպէրին քէշֆէրի իսէ, եա պիւթիւն պիւթիւն, վէ եախոտ միմքին մէրթէպէ սահիհէ չըգտըզը թագտիրտէ, արթըգ օնատա խիւլեաճը եախոտ մալեխիւլեաճը չաղըրմագտա ճայիզ տէյիլ տիր։ Մ՝օնսիէօ միւէլլիֆ, էկէր մաղուր պույուրուր իսէնիզ, պիր սուրէթի մուխթասարէտէ, շու իւշ մէնէտէն պէրու վուգուա կէլէն, վէ իճրալարըյլա, պու կիւնբի կիւն թաստիգ օլունմուշ օլան իսթիխրաճաթըմտան պաշըճալարընը սիլէ պէյան իտէյիմ։

Պիրինճի. 1862 սէնէսինտէ նոյեմբեր ամսընն իպթիտալարընտա, Ի՛վրօպանն ճէնուպ թարաֆընտա պիր սու պասգընը վուգու պուլարագ, վէ թա Ա՛էթտէն պաշլայարագ, Ղարա տէնիզին շարգ ճանիպի գըյըլարընա գատար 600 սաաթըզգ մէսաֆէյի իհաթա իդլէմսի։

«Ի՛քինճի. 1863 սէնէսի յունվար այընն սան իւշ կիւնլէրինտէ վուգուա կէլէն պօրալար վէ ֆուրթունալար. նասըլ քի շու ա-ֆէթին մալի, Ֆրանսըզլար իշին 74 գրթա, վէ Ինկիլիզլէր իշին տախի 500 գրթա թէքնէյէ օլմուշ տուր։

«Ի՛ուշիւնճիւ. 1863 սէնէսի դեկտեմբեր ամսընն իլ՝ք կիւնլէրինին տէհշէթամիլ պօրալարը քի, պիր թագրմ, պէնիմ իսթիխրաճլարըմ իւզէրինէ գահգահայա չըգրշան էհլի իսթիհզալալըն սէօզլէրինէ սէմի իթիպար օլունտուղու իշին, Ֆրանսա պահրիյէսի 1,428 գրթա տէնիզ թէքնէ վէրտիքտէն պաշգա, պիր կիւրուհ տախի ատամ ղայպ իթմիշ տիր։

. . . . . .

. . . . . .

Մէրգում Մ. Մաթիէօ (տըլա Տրօմ), քէնտի իսթիխրաճաթընտան, 10 գրթասընը պէօյլէճէ պէյանտէն սօնրա, պու իլմին պէ ղայէթ իլէրու կիտէպիլիպ, վէ հէր կիւն հէր սաաթ, հէր մէմլէքէթտէ, հավաճա նէ օլաճաղընը, պիր իքի սաաթ, վէ հաթթա, չաբըշլըզը, վէ լայըգը խարիթալար եաբըլըզը թագտիրտէ, պէշ ալթը տագրդա իշինտէ պիլինէպիլէճէկին իտտաա իթմիշ, վէ էվվէլլէրի քէնտույէ գարշը սէյլէյիպտէ, սօնրատան իսքեաթ օլարագ մաղուր տիլէյէն պիր գաչ ալիմլէրին զիքրլէրին կէչմիշ, վէ շու իլմին պէնիի ատէմճէ տէրքեաբ օլան մէնֆաաթընա, հէր շէյտէն զիյատէ, ղաչէթալարըն պիր վասրթա օլաճաղընը իգրար ու պէյան իյլէմիշ տիր։

— Պաղը թէրպիյէսի ազ մահէլէրտէ, փասգալեա կիճէսի, պիր թագրմ պայաղը ատամլարըն, փասգալեայը, վէ պաշգա պիր կիւրուհուն տախի Ա՛էհուտիյէրի եագրյօրուղ տէյէրէք, սօգագլարտա, հասըր բարչասը, փըչը թահթասը վէ սայիրէ եագտրգլարը կիպի, Ա՛օնտրատա տախի, պունտան իքի եիւզ սէնէ գատար էվվէլ, բարլամէնթօնուն ալթընը լաղմա ալարագ հավայա ուչուրմագ նիյէթի ֆասիտէսինտէ պուլունմուշ օլան պիր ատէմին, պու կիւնէրտէ, թասվիր վէ գըյաֆէթինի սօգագլարտա եագմալարը ատէթ օլմուշ իքէն, սօնրատան շու ատէթ պաշգա պիր գալըպա կիրէրէք, հէր հօշանմատրգլարը ատէմին թասվիր վէ գալըպընը, հագարէթ իշին եագմայա պաշլատրգլարը միսիլու, պու տէֆա տախի, Ա՛մէրիգա ճիւմհուրու ըէյիսի օլան Մ. Ա՛ինգօլն իլէ Ի՛ադա հազրաթընը սուրէթլէրինի եագտրգլարը հավատիսաթտան տըր։

— Միքլ նամ ղաղէթատա օգուանմուշ օլան շու հավա ալեամէթլէրինի, ֆայիտէյի մուճիպ օլուրլար էմէլիյլէ պէյան իտէրիզ։

Ա՛էկեր հավատա պուլութ օլմատընը հալտէ, եըլտըզլար սօլկուն սօլկուն կէօրիւնմէյէ պաշլարլար իսէ, ֆուրթունայա ալեամէթ տիր։

Ա՛էկեր եըլտըզլար ատէթտէն զիյատէ իրի, վէ պիր պիրինէ եագը կէօրիւնմէյէ պաշլարլար իսէ, հավանը տէյիշիլմէսինէ տիլիզ տիր։

Ա՛էկեր ուֆուգտա պուլութ օլմայրպտա, անճագ շիմշէքլէր բարլամասը կէօրիւլիւր իսէ, իյի հավայա վէ սրճաղա ալեամէթ տիր։

Ա՛էկեր եաղմուր եաղար իքէն պիր նէվի տիման էրգմայա պաշլար իսէ, չօգ վագթ վէ պօլճա եաղմուր եաղաճաղընա իշարէթ տիր։

Ա՛էկեր զայէթ բարլագ, վէ եախոտ շիֆթէ օլարագ էլէյիմ սաղմա կէօրիւնիւր իսէ, եաղմուրուն տէվամ իթմէ ինէ տէլիզ տիր։

Ա՛էկեր կիւնէշին, այրն, վէ եըլտըզլարըն էթրաֆընտա պիր նէվի պէյաղլըգ կէօրիւնիւր իսէ, եաղմուր եաղմասընա ալեամէթ տիր։

Ա՛էկեր պիրազ եաղմուր եաղտրգտան սօնրա, ուֆուգա եագը օլարագ, տիմանա պէնզէր սուրէթտէ պուլութլար զուհուրա կէլիր իսէ, պիր չօգ վագթի եաղմուր եաղմասընա իշարէթ տիր։

Ա՛էկեր եաղմուր եաղտրգտան սօնրա, պուլութլար եէրլէրէ եագը եագը ինէրլէր իսէ, հավանը աչըլաճաղընա իսպաթ տըր։

Ա՛էկեր ֆէնա հավալարտան սօնրա, օրթալըզա պիր բուս պասար իսէ, հավալարը աչըլմասընա ալեամէթ տիր։

Ա՛աքին էկեր զըտը օլարագ, իյի հավալարտան սօնրա, բուս վէ տիման զուհուր իտէր իսէ, մուղայիրի օլարագ, հավալարը պօղուլաճաղընա տէլիզ տիր։

Ա՛էկեր պուլութլարը գօշուշմասը կէօրիւլիւր իսէ, հավանը թէպէտտիւլինէ, վէ բիւզկեար չըգաճաղընա իսպաթ տըր։

— Ղաղէթանը պիրիսինտէ օգուանտուղունա կէօրէ, Մ՝աճարիսթանտէ 14 ճինս էհալի պուլունուպ, սայըլարը տախի շու աթիտէքի սուրէթտէ հիսապ օլունմագտէ իմիշ, եանի Մ՝աճար 5.314.202, Ալվագ 1.412.303 Ռումէն 1.132 525, Ա՛լմանեաը 880,734, Բիւթէն 381,986, Ի՛էհուտի 372.191. Սըրպ 293.648, Խըրվաթ 94,128, Տալմաթ 70,-102, Ա՛անտէր 52,034, Պօհէմեաը 36 842, Պուլղար 23 454, Ռում 6,749, Ի՛ռմէնի 3,-327 նուֆուս, տիմէքտիր քի ճէման 10 միլիօն 74 պին իքի եիւզ եիկիրմի պէշ ճան վար իմիշ։

ԻԼԸՆԸԹ

ԼԻՒՊԻՆ ԼԱՎԱ՛ՆՏԱՄԸ

Շիմտիյէ գատար Ի՛վրօպատա վէ Խաթանպօլտա գուլանըլմագտա օլան Լիսպէն լավանտալարընտան տահա զիյատէ կիւզէլ գօգուլու օլարագ 13 էր զուրուշա, Մ՝ահմուտ բաշատա Սերովբէ աղա Թագաւորեանընն 10 նիւմէրօլու տիւքքեանընտա սաթըլմագտա տըր։

Տուզինա իլէ ալմագ իսթէյէնլէր իշին մէգքիւր ֆիյաթտան թէնզիլ օլունաճագ տըր։

Մ՝էգքիւր տիւքքեանտա էրքէք բօթինլէրի, վէ լաքճին իլէ կիյիլմէք իշին, կիւզէլ, պիշիմլի, վէ զիյատէսիյլէ տայանըգլը գալօշլար տախի պուլունմազին, էհվէն ֆիյաթ իլէ սաթըլմագտա տըր։

— Խաս քէօյտէ քեային Ի՛ոթէսթանլար ժողովարանընա պիթիշիք օլան կէնիշ պիր արսա սաթըլըգ օլուպ, վէ բարչա բարչա տախի վէրիլէճէյինտէն, իսթէք իտէնլէրին, Գալաթատա, Լ՝օմէր սօգաղընտա, 17 նիւմէրօլու մաղազատա, Մ՝ինասեան Պետրոս աղատան, ախոը մալիմաթ իտէպիլէճէքլէրի իսպար գրլընը։

— Գալաթատա Լ՝օմէր սօգաղընտա, 17 նիւմէրօլու Ա՛մէրիգա մաղազասընտա բամուգ պէզլէր, գատրն ֆիստանլըգլարը, վէ բանթալընուգ գազմիլլէր, վէ սայիրէ սաթըլմագտէ, վէ էհվէն պահա իլէ վէրիլմէքտէ իտուկի իլան օլունուր։

— Ա՛օնտրատա 1862 սէնէսինտէ քիւշատ օլունան սօնրաքի սէրկիի ումումիտէ, միւքեաֆաթ օլարագ պիրինճի տէրէճէտէն միտալէ նայիլ օլան, բամպուգ մաշինասը (չէկիրտէյինի այըրմագ իշին) վէ զիրաաթա տայիր սայիր ալէթլէր, Գալաթատա Մ. Մ՝ինասեանընն Ա՛մէրիգա մաղազասընտա, էհվէն ֆիյաթ իլէ սաթըլմագտէ օլուպ, վէ մէգքիւր մաքինանընն էլ իլէ գօլայճա տէօնտէրիլէճէյի, վէ չօգ իշ կէօրէճէյի պէյան օլունուր։

ԵՐԻՒԼԵԵՆ ՔՆԵՐ

Պու իսմ իլէ իքի տէֆատը ուֆաճագ ուֆաճագ ճիւզլէր չըգարագ, քիթապճըլարտա 40ար փարայա սաթըլմագտա տըր։

Մ՝էգքիւր ըիսալէլէրտէ, հէրքէսէ մալիմ օլան էսկի ուսուլլէրտէ, աշգ ու ալեագայա տայիր շարգըլար, գօշմալար, ղաղէլլէր վէ մանիլէր պուլունմագտա օլտուղունտան, թապթիթլէ պիլտէն կէնճ օյանլար, սինլէրի իգթիզասընճա, օգույուպ մէմնուն օլմագտա, վէ տահա զիյատէ աշգա կէլմէքտէտիրլէր։

ԷԼԻԶԱ

Պ. Ա՛բմենակ Ա՛այկունի թէէլֆի օլտուղու հալտէ, 240 սահիֆէտէն վէ մուհարէպէյի շարգըյէտէն, ալեագայա տայիր պահալարատան, վէ Պարնա, Շուտու, Սիլիսթրէ վէ սայիր մէվզէքէթլէր. վէ Պուլղարլար, Ռուսլար, Ա՛այլար, Իթալեալլար վէ Հիզվիթլէր հագգընտա վուգուֆիյէթլէրատէն իպարէթ, աշխարհարատ լիսան իւզրէ, օգումայա շայան պիր քիթապ տրը։

Մ՝էգքիւր քիթապ, Պիյիւք Ա՛էնի խանընն տիշարքի տայիրէսինտէ 2 նիւմէրօլու օտատա 20էր զուրուշա սաթըլմագտա տըր։

ԲՈՒՅԵՒՆ ԱՅԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Աշխարհաբար լիսան իւզրէ, ըէսիմէրիյէ միւզէյնէն, վէ միգտարի քիֆայէ միւքէմմէլ օլուպ, 210 սահիֆէտէն միւրէթթէպ պուլունան մէգքիւր ճօղրաֆիա քիթապընընն շիմտիքի գըյմէթի 5 զուրուշ օլտուղու հալտէ, Մ՝ահմուտ — Ի՛ադա եօգուշունտա Պաֆֆաեան քիթապճը Պ. Յովսէֆին տիւքքեանընտա սաթըլմագտա տըր։

Ա՛օյէ պիր ֆայիտէլի քիթապընն, հէր չօճուգ էլինտէ պիր թանէ պուլունմասը, պիլճէ էլզէմիյէթտէն տիր։

— Ա՛էզիր խանընընն իսթ գաթընտա 41 նիւմէրօլու մուզիգաճը Կարապետ աղա օտասընտա, այագ օյունլարը. լանսիէր օյունու, վէ հէր նէվի չակը տէրսի, վէ հէր մագամընն նօթասը վիրիլէճէկի իլան օլունուր։

ՀԷՆՐԻԷԴԻՍ

— Պ. Ա՛բմենակ Ա՛այկունի թէրճէմէսի օլուպ, 64 սահիֆէտէն միւրէթթէպ, կիւզէլճէ պիր քիթապճըգ տըր պու։

Մ՝էգքիւր քիթապճըգ, կէրէք քիթապճըլարտա, վէ կէրէք պիյիւք եէնի խանընն տիշարքի տայիրէսինտէ Ղայն վէ Թուչնիկ միւշթէրիլէրի իշին 3 էր, վէ սայիրլէր իշին 6 շար զուրուշա սաթըլմագտա տըր։

ԻՍԹԱՆՊՕԼՍՏ
Ց. ՄԻՆԱՍԵԱՆ ԹԱՊԽԱՆԷՍԻՆՏԻ